ОСОБЛИВОСТІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПОСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ПРАВОВІДНОСИНАХ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ

СЕМКО Ігор - аспірант кафедри міжнародного права та галузевих правових дисциплін Київського університету права НАН України

УДК 347.73.336.1
DOI: https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2025.1.26

В статті досліджуються особливості цивільно-правового регулювання способів забезпечення виконання зобов'язань у правовідносинах споживчого кредитування.

Визначено важливість способів забезпечення виконання зобов'язань для відносин із споживчого кредитування.

Автор вказує, що застосування конкретного способу захисту цивільного права залежить як від змісту суб'єктивного права чи інтересу, за захистом якого звернулася особа, так і від характеру його невиконання.

Окрему увагу приділено окремим способам способів забезпечення виконання зобов'язань, в тому числі непоіменованим, а також тим, що окреслені в актах soft law в ЄС.

Наголошується, що сьогодні в практиці кредитування основний акцент способів забезпечення зміщений від спонукання позичальника до виконання зобов'язання в натурі в бік створення додаткових гарантій (крім способів захисту цивільних прав) для кредитодавця в отриманні відшкодування в разі порушення умов кредитного договору.

Автор наголошує на доцільності вивчення європейського практики правового регулювання способів забезпечення виконання зобов'язань з тим, щоб переосмислити вітчизняну концепцію споживчих кредитних відносин в межах рекодифікації цивільного законодавства України та приведення його у відповідність праву ЄС.

Важливо також, щоб в правовому регулюванні зберігався баланс між правами та інтересами усіх учасників кредитних відносин, особливо в контексті того, що споживач завжди є умовно слабшою стороною договору, що не має належного рівня знань, юридичних та матеріальних можливостей до захисту своїх прав, на відміну від кредитора.

Ключові слова: кредит, споживач, споживче кредитування, спосіб забезпечення, виконання зобов'язання.

Постановка проблеми

Способи забезпечення виконання зобов'язань у правовідносинах споживчого кредитування відіграють ключову роль у гарантуванні належного виконання боржником своїх обов'язків перед кредитором. Вони є важливими юридичними інструментами, які забезпечують баланс інтересів сторін зобов'язання, сприяють стабільності фінансового ринку та підвищенню довіри між учасниками цивільного обороту.

У сфері споживчого кредитування способи забезпечення виконання зобов'язань покликані гарантувати виконання зобов'язання боржником за рахунок юридичних механізмів, які створюють додаткові стимули для виконання договору. Попри ефективність способів забезпечення, існують окремі проблеми їх застосування у сфері споживчого кредитування, серед яких варто виділити недостатню правову визначеність окремих аспектів застосування окремих способів забезпечення, а також їх незначний функціонал, на відміну від розширеного функціоналу таки способів в межах ЄС. Для вирішення цих проблем необхідне

подальше вдосконалення законодавства, спрямоване на спрощення процедур оформлення забезпечення, зниження витрат та розширення можливостей для використання альтернативних способів забезпечення.

Стан дослідження проблематики

У юридичній науці наявні певні напрацювання у сфері цивільно-правового регулювання способів забезпечення виконання зобов'язань у правовідносинах споживчого кредитування, зокрема, серед яких слід виділити роботи таких авторів, як: Т.В. Боднар, М.С. Карпов, Ю.І. Корнієнко, О.О. Кот, О.В. Котик, Р.А. Майданик, Н.В. Саутенко, І.Й. Пучковська, І.В. Спасибо-Фатєєва, Є.О. Харитонов, О.Ю. Черняк та ін. разом із тим, зважаючи на процес європеїзації національного законодавства, важливим є окреслення основних прогалин в сфері правового регулювання способів забезпечення виконання зобов'язань у правовідносинах споживчого кредитування в Україні з метою їх удосконалення та регламентації.

Мета наукового дослідження полягає в окресленні окремих особливостей цивільно-правового регулювання способів забезпечення виконання зобов'язань у правовідносинах споживчого кредитування, в тому числі через призму досвіду правового регулювання ЄС у цій сфері.

Виклад основного матеріалу

Правове регулювання суспільних відносин знаходиться у нерозривному взаємозв'язку із процесом трансформації нормативно-правових приписів у площину фактичних суспільних відносин, що забезпечує можливість його примусового відновлення або захисту [1, с. 100-106]. Відповідно до статті 610 ЦК України, невиконанням зобов'язання є його невиконання або виконання з невиконанням умов, визначених змістом зобов'язання (неналежне виконання) [2]. У науковій літературі невиконання права розглядають як певний стан суб'єктивного цивільного права, коли на нього вплинули дії правопорушника, внаслідок чого реалізація суб'єктивного право неможлива. Невиконання права пов'язане з позбавленням його носія можливості реалізувати своє право повністю або частково. Вибір способів захисту до застосування залежить від виду конкретного невиконання. Процес оспорювання полягає у виникненні суперечностей між учасниками правовідносин щодо належності певного суб'єктивного права конкретній особі. Оспорювання як вид невиконання повинне стосуватися конкретизованого об'єкта цивільного правовідношення [3].

Застосування конкретного способу захисту цивільного права залежить як від змісту суб'єктивного права чи інтересу, за захистом якого звернулася особа, так і від характеру його невиконання. Такі права чи інтереси мають бути захищені судом у спосіб, який є ефективним для забезпечення відновлення порушених прав [4, с. 85]. Висловлюємо думку про те, що способи захисту кредитора містять заходи впливу на зобов'язаного суб'єкта (боржника) одночасно у формі заохочення та покарання. Перше спрямовано на стимулювання поведінки зобов'язаної особи шляхом досягнення заохочувальної атмосфери виконання зобов'язання. Друге співвідноситься з настанням негативних наслідків для зобов'язаної особи у випадку невиконання зобов'язання.

Належне виконання договору варто розглядати не лише через призму ймовірних способів та засобів захисту учасників такого правовідношення, але й через принципи договірного права, зокрема принципу безпеки, що широко представлений в європейській правовій традиції та обмежено представлений в національній. Безпека договору в контексті нашого дослідження, будується не лише на обов'язковості договірних умов для сторін договору, але й на системності його виконання. Відповідно, коли одна із сторін договору порушує покладені на неї обов'язки, виникає необхідність регламентації ефективних, точних та належних засобів захисту іншої сторони за договором, щоб не лише максимально зберегти її економічні інтереси, закладені у договорі, але й спромогтись реально (або ж за можливістю) виконати договір так, як то було визначено в момент його укладення.

Якщо обов'язок не виконано боржником, і він не звільнений від відповідальності за невиконання, кредитор може скористатися будь-яким засобом захисту, передбаченим правовими актами.

За загальним правилом в актах м'якого права ЄС, зокрема, в DCFR наголошується, що не звільнення боржника від відповідальності за невиконання дає право кредитору вибрати на свій розсуд належне або реальне виконання – вимагати відшкодування збитків, відмовляти у виконанні взаємного зобов'язання, достроково припинити договірні відносини, повністю або частково знижувати ціну.

Звільнення боржника від відповідальності за невиконання договірного зобов'язання відповідно не дає кредитору право вимагати реального виконання або вимагати відшкодування збитків. Однак в такому випадку можуть бути доступні інші засоби захисту.

Факт, що невиконання викликано дією або бездіяльністю кредитора, має вплив на можливість використання і вибору засобів захисту для кредитора, оскільки це суперечило б сумлінності і чесній діловій практиці, щоб кредитор, який відповідальний за невиконання або неповне виконання зобов'язання, міг вибирати будь-який засіб захисту.

Найбільш очевидна ситуація – так звана mora creditoris, коли кредитор безпосередньо запобігає виконання зобов'язання (наприклад, змінив без попередження рахунок для виконання зобов'язання). Але є й інші випадки, коли поведінка кредитора впливає на порушення виконання договору і його наслідки. Наприклад, коли кредитор зобов'язаний надати інформацію іншій стороні, і така інформація неправильна або неповна, в результаті чого контракт був виконаний з порушенням умов [5].

По суті, не можна поєднувати тільки несумісні між собою засоби захисту. Зокрема, кредитор не втрачає право на відшкодування збитків, якщо він скористається будь-яким іншим засобом захисту. Таким чином, кредитор не може одночасно вимагати припинення договору і його реального виконання [6].

Однак кредитор, який вибрав один засіб захист, що не хата-ся пізніше від права на його заміну, навіть при тому, що більш пізніше засіб несумісне з першим. Якщо, вимагаючи реального виконання договору, кредитор дізнається, що боржник його не дотримає або навряд чи зробить це протягом відповідного терміну, кредитор може вимагати припинення договору. З іншого боку, вибір засобу захисту часто певний і обмежує можливість надалі вибрати інше несумісне засіб. Сторона, яка закінчила договірні відносини, не може пізніше змінити таке рішення і вимагати реального виконання основного зобов'язання, тому що, повідомляючи контрагента про припинення, кредитор, можливо, змусив боржника діяти з упевненістю, що такий договір дійсно припиняється. Якщо боржник врахував вимогу і реально вжив заходів щодо його виконання в обумовлений термін, кредитор не може змінити положення і припинити договір на підставі невиконання зобов'язання.

Не заглиблюючись в теорію правової природи способів та засобів захисту прав та інтересів учасників споживчих кредитних відносин, хочемо в межах цього дослідження проаналізувати окремі способи захисту, викладені в DCFR та співвіднести їх з національною правовою системою. Оновлене законодавство ЄС в сфері споживчого кредитування, вказує на потребу особливого ставлення кредитора до невиконання споживачем свого зобов'язання, а отже, важливо визначити як загальні способи забезпечення, визначені в національному законодавстві, так і ті, що визначені окремими актами ЄС та можуть слугувати досить ефективним підґрунтям до змін в національному законодавстві.

Сьогодні в практиці кредитування основний акцент способів забезпечення зміщений від спонукання позичальника до виконання зобов'язання в натурі в бік створення додаткових гарантій (крім способів захисту цивільних прав) для кредитодавця в отриманні відшкодування в разі порушення умов кредитного договору.

Як тільки здатність спричиняти майнові наслідки пов'язується сторонами споживчого кредиту з фактом його порушення, відпо-

відна конструкція перетворюється в спосіб забезпечення виконання зобов'язань за договором. Іншими словами, основним критерієм зарахування такого способу до способів забезпечення є здатність такого способу забезпечення спричинити самостійні майнові наслідки. Такі наслідки майнового характеру повинні бути пов'язані з фактом порушення кредитного договору й при цьому за своєю природою нагадувати майнову гарантію належного виконання кредитного зобов'язання. Якщо така непойменована конструкція не призводить до настання конкретних майнових наслідків, а лише стимулює споживаа виконати кредитне зобов'язання належним чином, до способів забезпечення виконання зобов'язань його зараховувати не варто [7].

Зважаючи на вищенаведене, можемо зробити висновок, що способи забезпечення виконання зобов'язань за споживчими кредитами за своє природою належать до договірного способу їх установлення. До такого висновку доходимо, зважаючи на те, що вони закріплюються в договорі до моменту його порушення, в іншому ж випадку забезпечення трансформується в такі цивільно-правові інститути, як новація, відступне, покладання виконання на третю особу тощо.

Отже, спосіб забезпечення виконання кредитних зобов'язань установлюється сторонами на майбутні випадки порушення договірних умов контрагентом. Водночас вони відіграють важливу роль і до моменту порушення зобов'язань споживачем, адже вони не лише стимулюють останнього повернути кредит і проценти за ним, а й можуть бути спрямовані на резервування джерел для майбутніх виплат за кредитом, створюючи тим самим необхідні передумови для сприятливого реалізації забезпечувального механізму на стадії майнових наслідків. Резервування майнового джерела може відбуватись різними шляхами.

В межах цього дослідження хочемо також звернути увагу на особливі способи захебпечення договірних зобов'язань, що містяться в актах ЄС, і можуть бути запроваджені в національному законодавстві до відносин споживчого кредитування.

Одним із таких способів є повідомлення про встановлення додаткового строку виконання (ст. III.-3:103 DCFR, ст. 8:106 PECL, ст. 7.1.5 Принципів УНІДРУА). За умови невиконання обов'язку кредитор має право надати боржнику додатковий строк виконання у вигляді повідомлення. Протягом додаткового строку кредитор може призупинити виконання своїх зустрічних обов'язків і також наділений правом вимагати відшкодування збитків, проте він не має права користуватись іншими засобами захисту. Фактично таке правило відображає зміст принципу сумлінності виконання договору [6].

Якщо кредитор отримає від боржника повідомлення про те, що боржник не виконає зобов'язання у такий строк, або ж, якщо після закінчення такого строку зобов'язання не виконане належним чином, кредитор має право застосувати інші засоби захисту. Тобто, у випадку, якщо кредитор має підстави вважати, що боржник не виконає таке додаткове зобов'язання вчасно, він має право припинити договірні відносини повністю або ж частково. Варто припустити, що така процедура повідомлення боржником про неможливість виконання обов'язку, може бути досить ефективною у зв'язку з тим, що кредитор матиме можливість вирішити припиняти договір з боржником чи надавати йому можливість можливість виконати зобов'язання на інших умовах. Така процедура, з одного боку, дозволяє кредитору давати боржнику реальну можливість виконати зобов'язання або ж виправити неналежне виконання зобов'язання без кредитора. З іншого ж боку, така можливість є гарним прикладом всієї концепції договірного права ЄС, де важливим є реальне виконання договору та надання усіх можливих варіантів захисту та дії для усіх учасників договірного правовідношення. Процедура повідомлення може також використовуватись, коли виконання договору відбувається у строк, але з незначними відхиленнями від встановлених у договорі вимог. У такому разі кредитор не матиме право на припинення договору, проте, направлення повідомлення може все ще виконати корисну функцію інформування боржника, що кредитор все

ще готовий прийняти належне виконання зобов'язання та надає боржнику останній шанс, перш ніж кредитор вимагатиме відшкодування збитків, пов'язаних із неналежним виконанням договору. Для окремих країн (Франція, Бельгія) така система повідомлення про продовження строків чи зміну умов може бути ускладненою при застосуванні, оскільки припинення договору в таких правопорядках можливе лише через суд. Водночас, судова система цих країн визнає можливість одностороннього припинення договору шляхом повідомлення про це контрагента. У деяких країнах, де дозволено припинення договору простим повідомленням без попереднього попередження, законодавчо закріплено правило про запобігання раптовій зміні намірів кредитором. У Великій Британії, до прикладу, є правило, яке свідчить, що така відмова можлива лише через попереднє повідомлення про змінені вимоги.

Щодо вітчизняної правової системи, то вона не передбачає таких повноважень кредитора, вказуючи обмежені можливості по зміні та розірванню договору в межах ст.ст. 651-654 ЦК України, що значно обмежує, на мою думку, реальність виконання договору як такого і націлює лише на правові засоби в межах істотного невиконання умов договору боржником.

Ще одним цікавим способом можна назвати звільнення від відповідальності через перешкоди (impediment) (ст. III.-3:104 DCFR, ст. 8:108 PECL, ст. 7.1.7 Принципів УНІДРУА, ст. VI.3 Зводу CENTRAL). Цей засіб захисту боржника визначає наслідки, коли подія, яка співвідноситься із помилкою чи відповідальністю боржника, перешкоджає тому, щоб боржник належним чином виконав зобов'язання (форс-мажор). Фактично, така норма є у всіх правових системах з деякими модифікаціями. Водночас зазначене правило не є обов'язковим. Сторони договору можуть змінити розподіл ризику неможливості виконання зобов'язання або в цілому або щодо особливої перешкоди. Крім того, відповідно до правила, що конкретні норми переважають більш загальні положення, спеціальними правилами про виникнення ризику для деяких договірних відносин може бути змінено суб'єкта, на якого відповідно покладатиметься або не покладається така відповідальність, що матиме, на нашу думку, позитивний вплив для договорів споживчого кредитування та їх виконуваність.

Таке звільнення від відповідальності може мати місце щодо будь-якого зобов'язання, в тому числі грошового. Термін «перешкода» у значенні DCFR та PECL покриває всі види подій (природні, державні обмеження, дії третіх осіб). Ст. VI.3 Зводу CENTRAL точніше визначає перелік таких перешкод (війна, як оголошена, так і ні; громадянська війна чи інший збройний конфлікт воєнного чи невоєнного характеру; інтервенція з боку однієї чи кількох держав; терористичні акти; саботаж чи піратство; страйк чи бойкот; дії уряду або інших державних органів, як законні, так і незаконні; блокада, облога або введення санкцій; нещасні випадки; пожежи; вибухи; епідемії; природні катаклізми, такі як шторм, циклон, ураган, землетрус, селі, повені, посуха, тощо). Разом з тим, в окремих випадках сторони, укладаючи договір, не можуть знати про існування такої перешкоди, яка вже є (наприклад, сторони могли б укласти договір чартеру судна, яке вже затонуло, але їм було про це невідомо). У такому разі наслідки договору слід розглядати в аспекті укладення договору на підставі помилки [6].

Якщо перешкода, що звільняє боржника від відповідальності, носить тимчасовий характер, боржник звільняється від відповідальності на період існування такої перешкоди. Однак, якщо прострочення виконання становить суттєве порушення, кредитор може реагувати на нього відповідним чином. Якщо перешкода, що звільняє боржника від відповідальності, має постійний характер, обов'язок припиняється, а разом із ним припиняється зустрічний обов'язок.

У ст. 7.1.7. Принципи УНІДРУА також мають норму, яка визначає можливість стороні скористатися правом припинити договір або призупинити виконання, або вимагати сплати відсотків річних, незважаючи на дію будь-яких перешкод.

Ст. 617 ЦК України містить схожу норму, що стосується звільнення від відпові-

дальності боржника за наявності випадку або ж непереборної сили, однак, на нашу думку, вона потребує свого уточнення як з точки зору тлумачення та розширення кола таких обставин, так і з точки зору наслідків для договору, коли боржник докладає або ж не докладає зусиль по виконання договірного обов'язку, ускладненого таким випадком чи непереборною силою.

Припинення договору (розділ 5 книги 3 DCFR, ст. 9: 301 PECL, розділ 3 Принципів УНІДРУА, ст. VI.1 Зводу CENTRAL) має поширену практику застосування. У різних правових системах для позначення цього засобу захисту використовують терміни «припинення» і «розірвання». DCFR використовують поняття припинення, що, на думку розробників цього акту, є більш нейтральним.

PECL говорять про «завершення контракту». Однак в контексті цих правил вираз «завершення контракту» є неточним, оскільки в такому випадку завершується не контракт як правовий акт, а договірні відносини між сторонами. Однак відносини не обов'язково припиняються повністю. Можуть бути випадки, коли, наприклад, тільки окрема частина зобов'язань і прав сторін відповідно до контракту закінчена. У таких випадках відносини можуть бути продовжені в більш обмеженому змісті.

Підстави для припинення, по суті, можна розділити на два типи. В першу чергу, це істотне невиконання боржником. І, по-друге, є випадки, які можна назвати еквівалентами невиконання: a) кредитор дозволив боржникові продовжити термін для виконання зобов'язання, але боржник не здійснив потрібних дій в зазначений термін (припинення після повідомлення з встановленням додаткового терміну виконання); b) є ймовірність істотного невиконання (припинення при передбачуваному невиконанні); c) боржник не надав відповідну гарантію виконання зобов'язання в разі, коли на нього покладалася такий обов'язок (припинення при неналежному завіренні у виконанні).

У разі, коли виконання договірного обов'язку було прострочено, але таке прострочення не є суттєвою, кредитор має право припинити договір за умови, що він повідомить боржника про таке припинення з використанням терміну розумної тривалості і боржник не надасть виконання протягом цього терміну. У тому випадку, якщо встановлений термін можна визнати нерозумно коротким, кредитор має право припинити договір тільки після закінчення розумного терміну після повідомлення.

У разі припинення договору невиконані обов'язки припиняються повністю або у відповідній частині. Разом з тим припинення не стосується будь-яких умов договору про врегулювання спорів чи інших умов, які можуть діяти навіть після його припинення.

Кредитор, що припиняє договір, зберігає за собою право на відшкодування збитків або отримання обумовленої плати за невиконання і на додаток до цього такі ж права на відшкодування збитків або отримання обумовленої плати за невиконання, які йому належали б в тому випадку, якщо б сталося невиконання щойно припинених зобов'язань боржника.

У юридичній літературі пропонується розглядати як непойменований спосіб забезпечення виконання зобов'язань покладання відповідальності на третю особу [8, с. 991]. Прикладом може слугувати ст. 1092 ЦК України, в якій ідеться про покладання відповідальності на банк, який унаслідок порушення правил здійснення розрахункових операцій сприяв порушенню зобов'язання платником. Більше того, у випадку невиконання чи неналежного виконання доручення клієнта банк несе відповідальність не тільки за свої дії, а й за дії інших банків, яким він доручив виконання свого обов'язку. Забезпечувальна характеристика цієї конструкції відображається в покладенні на банк, відповідно до Закону України «Про платіжні послуги» [9], який своїми діями спричинив порушення виконання грошового зобов'язання платника, додаткового обов'язку щодо сплати пені в розмірі 0,1 відсотка суми за кожен день прострочення платежу, якщо інший розмір пені не передбачений домовленістю сторін. З огляду на це покладення на банк додаткового обов'язку щодо сплати пені за своєю природою є нічим іншим як мірою відповідальності, а не способом забезпечення виконання зобов'язань.

На підтвердження викладеного варто навести позицію І. Безклубого, що кожен із правових елементів, які утворюють цілісне розрахункове зобов'язання, складається з окремих юридичних дій, що за своєю правовою природою є односторонніми правочинами [10, с. 862].

Варто наголосити, що в цивілістиці вже наголошувалось на доцільності зарахування всіх заходів цивільно-правової відповідальності (не тільки неустойки й завдатку) до способів забезпечення виконання зобов'язань [7]. Разом із тим у зв'язку з очевидною функціональною і змістовою невідповідністю ідея зарахування заходів цивільної відповідальності до способів забезпечення ви- конання зобов'язань цілком слушно була піддана критиці. Як видається, визнавати цивільну відповідальність банку в контексті ст. 1092 ЦК України як конструкції, що додатково поєднує в собі спосіб забезпечення виконання зобов'язань за аналогією з неустойкою, не доцільно, оскільки в самій ст. 1092 ЦК України є пряме відсилання про застосування до банку заходів відповідальності «відповідно до цього Кодексу та закону». З урахуванням цього, аналізуючи цивільну відповідальність банку за невиконання або неналежне виконання платіжного доручення клієнта, доходимо висновку про можливість застосування судом виключно збитків і неустойки за порушення грошового зобов'язання. Із цього можемо стверджувати, що зазначений захід цивільної відповідальності не трансформується в новий спосіб забезпечення виконання кредитних зобов'язань, а, навпаки, вказує на додаткового суб'єкта (банк), який може бути притягнутий до цивільно-правової відповідальності, що свідчить про недопустимість зарахування цього заходу відповідальності до непойменованих способів забезпечення виконання кредитних зобов'язань.

Висновки

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що в межах цього дослідження ми продемонстрували лише окремі способи захисту сторін за договором, в тому числі, коли мова йде про споживче кредитування. Але навіть досліджені приклади вказують на потребу переосмислення вітчизняної концепції споживчих кредитних відносин в межах рекодифікації цивільного законодавства України та приведення його у відповідність праву ЄС.

Важливо, щоб в правовому регулюванні зберігався баланс між правами та інтересами усіх учасників кредитних відносин, особливо в контексті того, що споживач завжди є умовно слабшою стороною договору, що не має належного рівня знань, юридичних та матеріальних можливостей до захисту своїх прав, на відміну від кредитора.

Література

1. Кузнєцова Н. С. Цивільно-правова відповідальність і захист цивільних прав. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2009. Вип. 81. Серія: Юридичні науки. С. 100-106.

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n3103 (дата звернення: 20.10.2024)

3. Рим Т. Я. Цивільно-правова відповідальність учасників інвестиційних відносин у будівництві: загальнотеоретичний аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. 3(32). URL : http://pjv.nuoua.od.ua/v3_2020/7.pdf (дата звернення: 18.10.2024)

4. Андрусів У. Б., Микита Т. В. Окремі питання становлення системи захисту прав суб'єктів приватного права (за матеріалами судової практики). *Актуальні проблеми приватного права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні*: збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару 13 листопада 2020 року. С.85–89.URL : https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/biblioteka/nauk_konf/13_11_2020.pdf (дата звернення: 12.10.2024)

5. Кот О. Способи захисту сторін договору в приватному праві України. *Приватне право*. 2013. № 2. С. 203–210

6. Черняк О. Ю. Захист учасників договірних відносин в контексті наближення правопорядків України та ЄС Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки». 2023. № 8. https://www.inter-nauka.com/

uploads/public/16959664246569.pdf (дата звернення: 20.10.2024)

7. Кудрявцев В. Відмежування непойменованих способів забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором від інших цивільно-правових конструкцій. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 3. С. 31-34 http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/8.pdf (дата звернення: 20.10.2024)

8. Цивільний кодекс України : [науково-практичний коментар]. 4-е видання, перероблене та доповнене. Х. : ТОВ «Одіссей», 2008. 1120 с.

9. Про платіжні послуги : Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#n1249 (дата звернення: 20.10.2024)

10. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової, Р.А. Майданика. 3-тє видання, перероблене і доповнене. К. : Юрінком Інтер, 2010. 946 с.

Semko I.

PECULIARITIES OF CIVIL LAW REGULATION OF METHODS OF ENSURING THE FULFILMENT OF OBLIGATIONS IN CONSUMER LENDING LEGAL RELATIONS

The article examines the features of civil law regulation of methods of ensuring the fulfilment of obligations in consumer lending legal relations.

The author determines the importance of methods of ensuring the fulfilment of obligations for consumer lending relations.

The author indicates that the application of a specific method of civil law protection depends both on the content of the subjective right or interest for which the person has sought protection, and on the nature of its non-fulfilment.

The author pays special attention to individual methods of ensuring the fulfilment of obligations, including unnamed ones, as well as those outlined in soft law acts in the EU.

The author emphasizes that today in lending practice the main emphasis of methods of securing has shifted from encouraging the borrower to fulfil the obligation in kind towards creating additional guarantees (in addition to methods of protecting civil rights) for the lender in obtaining compensation in the event of violation of the terms of the loan agreement.

The author emphasizes the feasibility of studying the European practice of legal regulation of methods of ensuring the fulfilment of obligations to rethink the domestic concept of consumer credit relations within the framework of the recodification of the civil legislation of Ukraine and bringing it into line with EU law.

It is important that the legal regulation maintains a balance between the rights and interests of all participants in credit relations, especially in the context of the fact that the consumer is always a conditionally weaker party to the contract, who does not have the proper level of knowledge, legal and material opportunities to protect his rights, unlike the creditor.

Keywords: credit, consumer, consumer lending, method of securing, fulfilment of obligations.